

2. Красных В.В. Этнопсихолінгвістика и лінгвокультурологія: Курс лекцій. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2002. – 284 с.
3. Селіванова О. О. Прецедентна мотивація номінативних одиниць (на матеріалі української мови) / О. О. Селіванова // Лінгвістична палітра. Філологічні студії / за заг. ред. Л. А. Лисиченко. – Харків, 2009. – С. 129–139.

Воробйова В. Е.
студентка кафедри германські мови та літератури
(переклад включно), перша англійська
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

ПЕРЕКЛАД «ФАЛЬШИВИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА»

Ні для кого не секрет, що 21 століття – це період великих звершень у галузі технологій та науки. В обох цих галузях стрімко розвивається англійська мова. Куди б ви не поїхали, ви завжди повинні знати англійську, адже ця мова найпоширеніша у світі. Приблизно 1,6 мільярда чоловік, а це більше ніж чверть усього населення обмінюються думками завдяки ній. Звісно, висловити свою думку англійською дуже легко та зручно, адже словник цієї мови налічує більш ніж 750 000 слів. Проте, слід пам'ятати, що кожна мова має свої складнощі у лексиці та граматиці.

Окрім того, кожний день до англійських слів додаються слова: «інтернаціоналізми», вони є наслідком змішання мов, або результатом випадкових збігів. Разом з тим, Інтернет мережа відіграє важливу роль у поширенні таких слів у різних мовах світу. «Інтернаціоналізми» в англійській та українській мовах налічують приблизно кілька тисяч. І.В. Корунець зазначає, що, стикаючись з ФДП в англійській та українській мовах, ми найчастіше маємо справу з багатозначними словами, які є характерною рисою сучасної англійської мови і менш властиві українській [3, с. 140].

Д. Е. Розенталь та М.А.Теленкова у «Словнику-довіднику лінгвістичних термінів» пишуть: «Інтернаціоналізми» – це слова загального походження, що існують у багатьох мовах з одним і тим же значенням, але зазвичай оформляються відповідно до фонетичних та морфологічних принципів даної мови» [6, с. 225]. Особливо часто вони вживаються у науково-технічній літературі, наприклад, «теорія», «метод», «експеримент», «аргумент», «дефініція» тощо. Тексти науково-технічного стилю характеризуються стислістю та однозначністю. В їхній структурі переважають іменники, прикметники, слова з основним предметно-логічним значенням, терміни, безособові форми дієслова. Граматичні

відмінності зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами мови оригіналу і перекладу і стилістичними особливостями текстів [4, с. 295]. Звісно, ці слова є зрозумілими і легко запам'ятовуються. До речі, вони дуже часто допомагають у складних ситуаціях і виручають нас, як справжні друзі. Проте, слід пам'ятати, що в англійській мові «фальшиві друзі перекладача» можуть заводити мовця в оману, тому запозичені слова є проблемою міжкультурної комунікації.

По-перше, треба з'ясувати, хто започаткував термін «фальшиві друзі перекладача». У 1928 році французькі лінгвісти М. Кесслер і Ж. Дероккіні ввели цей термін у книзі «*Les faux amis ou Les pièges du vocabulaire anglais*». Поява такого терміну стрімко привернула увагу лінгвістів, соціологів та культурологів. Серед них Л. С. Бархударов, В. В. Акуленко, О. Д. Швейцер, В. В. Виноградов, В. М. Комісаров, В. І. Карабан, І. В. Корунець, Я. І. Рецкер, та інші. Науковці, які досліджують труднощі перекладу просто не можуть оминати такий феномен. Багато незручностей при перекладі завдають слова-інтернаціоналізми, адже вони можуть змінювати свій відтінок, і тим самим вводять перекладачів у глухий кут. Інколи трапляються такі випадки, коли запозичене слово повністю змінює своє вихідне значення. Переклад таких слів з англійської мови на українську завдають для перекладачів-початківців справжні труднощі. Наприклад, повні псевдоінтернаціоналізми від англ. *assurate* – точний, а не охайний; від англ. *argument* – суперечка, а не тільки аргумент; та від англ. *magazine* – журнал, а не магазин. Як зазначає Карабан В. І., щоб випадково не стати жертвою ФДП, перекладачі-початківці повинні або знати всі псевдоінтернаціоналізми, або ж у разі невпевненості у точності перекладу подібних слів перевіряти відповідники за словником, не поспішаючи перекладати такі слова і не керуючись лише збігом форм українського та англійського слів [2, с. 47]. На противагу фальшивим друзям перекладача існують також слова, які між двома мовними одиницями мають однакове значення і схоже звучання. Їх називають «схожі друзі перекладача» або лексичні конотативи. Отже, чітко простежується те, що є декілька груп запозичених слів.

У зв'язку з цим, слід розглянути класифікацію інтернаціоналізмів. З точки зору теорії і практики перекладу всі запозичені слова можна поділити на 4 групи:

1) справжні (або повні) інтернаціоналізми, які мають однакову семантичну структуру, наприклад, від англ. *automatic* – автоматичний, *aspect* – аспект, *conceptual* – концептуальний, *plan* – план, *marker* – маркер;

2) напівінтернаціоналізми мають тільки частковий збіг значень, наприклад, від англ. *test* – «тест» і «перевірка», *control* – «контроль» і «керування», *universal* – «універсальний» і «загальний». Карабан В. І. дає їм назву часткові інтернаціоналізми [2, с. 50–56].

3) пароніми, які не мають подібних значень, наприклад, від англ. *decade* – десятиріччя (а не «декада»), *order* – порядок (а не «ордер»), *expertise* – компетентність (а не «експертиза»). Саме Карабан В. І. дає їм назву повні псевдентернаціоналізми [2, с. 47–50].

4) Лексикалізовані форми множини окремих слів, які мають значення, відмінні від форм однини: *work* – робота або *works* – завод [1, с. 125].

Якщо вже говорити про переклад інтернаціоналізмів, то, І. В. Корунець виокремлює такі способи: буквенний переклад (транслітерація), транскрибування, практичне транскрибування, описовий переклад та переклад шляхом заміни інтернаціоналізмів синонімами [3]. Під час перекладу інтернаціоналізмів на рівні як мови, так і мовлення до уваги беруть: будову, джерело походження, звукову та орфографічну форму інтернаціоналізмів в обох мовах. Пропоную коротко розглянути кожний спосіб.

Транслітерація – слово вихідної мови, яке передається по літерах. Тобто, такі слова походять із мови, де на фонетичних законах базується орфографічна система. В англійській та українській мовах є багато інтернаціоналізмів, перекладених шляхом транслітерації. Наприклад: *marketing* – маркетинг чи *server* – сервер [1, с. 91]. Переклад, який здійснений шляхом транслітерації не можна вважати механічним заміщенням кожної літери літерою цільової мови. Існує безліч випадків, де літера може додаватись, або вилучатись, якщо вона частково не співпадає із звуковою або орфографічною системою мови перекладу. Наприклад, візьмемо слово: *system* – система.

Транскрибування – процес, під час якого літерами мови перекладу передається звукова форма слова вихідної мови. Наприклад: *reak* – пік, *newton* – ньютон чи *resistor* – резистор [1, с. 91]. Передачу лексичного значення багатьох інтернаціоналізмів забезпечує транскрибування таких слів, які походять з французької, англійської та інших мов, де в основу орфографічної системи закладений історичний принцип:

Практичне транскрибування – процес перекладу під час якого запозичують інтернаціоналізми згідно з історично встановленими традиціями. У результаті будь-який інтернаціоналізм матиме одну й ту саму мовну форму та будову у цільовій мові. Такий спосіб перекладу інтернаціоналізмів І. В. Корунець називає практичним транскрибуванням. Під час перекладу шляхом практичного транскрибування прислівники, прикметники та дієслова часто додають до українського варіанта флексивні афікси. Вони приєднуються автоматично та механічно до повних слів. Наприклад: *historic* – історичний.

Описовий переклад – такий спосіб перекладу образної фразеологічної одиниці, при якому перекладач передає значення фразеологічної одиниці МО за допомогою вільного сполучення слів МП. Описовий переклад є зручним при перекладі термінологічних фразеологічних одиниць. Наприклад: *to cross the floor of the house* – перейти з однієї політичної партії до іншої [1, с. 124].

Переклад шляхом заміни інтернаціоналізмів синонімами – це процес перекладу під час якого можна замінити синонімами вихідну мову. Такі заміни можна зустріти у ширшому контексті Наприклад: phase – період чи diagram – схема.

Переклад інтернаціоналізмів, що є складними словами – це такий процес перекладу інтернаціоналізмів, коли складні слова виконують свою функцію згідно з будовою складових елементів. Наприклад: gas-meter – газометр.

Очевидно, що переклад різної складності потребує адекватності, тому пошук еквівалентності є важливим шляхом для отримання гарного тлумачення. Відомий лінгвіст В. Комісаров доклав багато зусиль, щоб вирішити проблеми перекладацької еквівалентності. Він намагався у змісті оригіналу зберегти певну інваріантну частину, яка є необхідним елементом, щоб досягнути еквівалентності перекладу. Простіше кажучи, якщо переклад виконує одну й ту ж функцію або описує ту ж саму реальність, то він є еквівалентним [5, с. 74]. У багатьох випадках відповідне англійське слово має більше значень, з яких тільки одне-два значення є тотожними, тому важливо при перекладі дивитись на контекст та вірно підбирати слово у вихідному тексті. Тому, інтернаціоналізми грають позитивну роль при перекладі, бо легко відтворюють «буквальні» еквіваленти при першому ознайомленні з матеріалом.

Безумовно, досвідчені тлумачі, як правило, добре знають всі випадки ФДП. Проте, перекладачі-початківці через небажання звернутися до словників ризикують неадекватно (неточно) розтлумачити слово – ФДП. Отже, такі слова є дуже оманливими для перекладачів, вони потребують вивчення для того, щоб у майбутньому оминати безліч помилок при перекладі лексичних паралелей. Лінгвісти все частіше зіштовхуються з різними феноменами мовної одиниці, адже техніки і наука не стоїть на місці, тому кожен день у лексикі англійської, французької та інших мов з'являється безліч ФДП. Слід пам'ятати, що перекладати – це не просто робота з письмовим чи усним матеріалом – це також творчий та аналітичний процес, який не є швидким.

Список використаних джерел:

1. Гудманян А. Г., Сітко А. В., Єнчева Г. Г. Вступ до перекладознавства. – Вінниця : Вид-во «Нова Книга», 2017. – 295 с.
2. Карабан В. І. Translation from Ukrainian into English / В'ячеслав Карабан, Джеймс Мейс. – Вінниця : «Нова Книга», 2003. – 608 с.
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: «Нова книга», 2003. – 448 с.
4. Сітко А. Синтаксичні особливості українського перекладу англійської мовної науково-технічної та художньої літератури / А. Степаненко, А. Сітко // Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка. – К.: АграрМедіаГруп, 2015. – 293-297 с.

5. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.
6. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1976. – 543 с.

Гринько О. С.
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри теорії та практики перекладу
Одеської національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

АРТІОНІМИ: ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Назви, в тому числі, назви витворів мистецтва, музичних та літературних творів відносяться до функціональних власних назв. Такий підхід акцентує предметність змісту, що міститься у назві двору, а також його здатність здійснювати номінативну функцію, ідентифікувати унікальність такого естетичного об'єкта.

Як в класифікації А. В. Суперанської [5], так і в класифікації М. П. Кочергана [3] в окрему групу виділено назви творів літератури та мистецтва або ідеоніми. Термін «ідеонім» є родовим поняттям, яке охоплює власні імена, які відносяться до різних видів мистецтва, тому сам розряд ідеонімів підпадає під внутрішню диференціацію. Синтез поглядів низки дослідників (Н. В. Подольскої, К. В. Костіної, Л. А. Климкової та інших) дозволяє говорити про те, що серед ідеонімів розрізняють: біблійніми – назви книг та творів художньої літератури; артіоніми – назви витворів образотворчого та музичного мистецтва; фільмоніми – назви кінострічок; гемероніми – назви засобів масової комунікації.

В представленому дослідженні проведено аналіз артіонімів в аспекті особливостей їхньої структури та перекладу англійською мовою. Систематизація та аналіз залученої вибірки, що налічує 291 назву опер та балетів, дозволили розробити робочу класифікацію артіонімів з точки зору їхньої структури. Отже, виділяємо такі групи назв творів музичного мистецтва (опера та балетів):

1) артіоніми, що містять посилання на людей, в тому числі, антропоніми, посилання на діяльність, титул особи, тощо. При цьому для запобігання створення малорепрезентативних груп в межах цієї групи ми не розмежуємо реальних та міфічних персонажів (міфоніми);